

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit**
Divisie Veterinair & Import

Bezoekadres
Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht

Postadres
Postbus 43006
3540 AA Utrecht

Ons kenmerk
NVWA/2014/371

Datum 27 januari 2014
Betreft Waterbuffels

Geachte Voorzitter,

In het Nota Overleg Dierenwelzijn van 2 december 2013 heb ik uw Kamer toegezegd informatie te vertrekken over de wijze van bedwelmen en doden van waterbuffels in slachthuizen. Onderstaand treft u deze informatie aan.

Waterbuffels

De waterbuffels (*Bubalis Bubalis*) die in Nederland worden gehouden, stammen uit Italië. Daar worden al lang waterbuffels gehouden voor de productie van melk ten behoeve van mozzarella.

In Nederland zijn momenteel 14 bedrijven waar naar schatting in totaal zo'n 2.000 waterbuffels bedrijfsmatig worden gehouden voor de productie van melk en vlees.

Aantallen

De NVWA registreert niet het aantal geslachte waterbuffels. Naar schatting worden per jaar zo'n 100 tot 150 koeien van verschillende leeftijden en zo'n 200 tot 300 stieren van een jaar tot anderhalf jaar oud aangeboden voor de slacht. Van de drie grootste runderslachthuizen in Nederland slacht er één ongeveer 150 waterbuffels per jaar, de tweede ongeveer 50 per jaar en de derde geen. De overige dieren worden geslacht in een aantal middelgrote en kleine slachthuizen.

Bedwelmmethoden/penschiettoestel

De meeste waterbuffels worden gedood na bedwelming met behulp van een penschiettoestel. Incidenteel worden waterbuffels zonder voorafgaande bedwelming geslacht in het kader van de slacht volgens religieuze riten. Het penschiettoestel kan bij runderen op verschillende posities op de kop worden toegepast. De meest gebruikelijk is de voorhoofdpositie.

Penschiettoestellen zijn er in verschillende uitvoeringen. Ook zijn er per type penschiettoestel meerdere patronen beschikbaar. De zwaarste patronen zijn bestemd voor de zwaarste dieren, zoals runderen van vleesrassen en volwassen stieren.

Enkele jaren geleden werden door NVWA-toezichthouders problemen gesignaleerd met het bedwelmen van waterbuffels. Vaker dan incidenteel raakten dieren na het eerste schot op het voorhoofd niet of onvoldoende bewusteloos. Na overleg met externe deskundigen van Livestock Research uit Lelystad is destijds gekozen om bij dieren met extreem dikke voorhoofdschedelbeenderen het achterhoofdschot

toe te gaan passen. Bij dit schot wordt het toestel schuin naar voren gericht richting de bek van het dier, opdat de pen het centrale zenuwstelsel beschadigt. Tevens is indien nodig het slachthuis gewezen op het gebruik van een penschiettoestel met een langere pin. Deze pin is onder meer verkrijgbaar in Frankrijk en Duitsland. Van de grootste slachthuizen is er één gestopt met het slachten van waterbuffels. De twee andere hebben hun werkwijze inmiddels aangepast door penschiettoestellen aan te schaffen met een verlengde pen. Sindsdien zijn er geen problemen meer gemeld. Een langere pin kan beter werken, maar ook normale penschiettoestellen met zwaardere patronen kunnen het gewenste effect bewerkstelligen¹. Beide zijn wettelijk toegestaan.

Wettelijke eisen

In 2013 is de Verordening (EG) nr. 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden van kracht geworden (PbEU 2009, L 303). Deze verordening is rechtstreeks geldig in alle EU-landen. De exploitant van het slachthuis is verantwoordelijk voor het slachtproces en moet waarborgen dat dit zodanig verloopt dat aan de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden wordt bespaard. Hoe hij die waarborg moet geven wordt ook voorgeschreven: zijn personeel moet opgeleid zijn, het slachtproces moet worden uitgevoerd op basis van standaardwerkwijzen en het effect van de bedwelming moet periodiek worden gecontroleerd op basis van een monitoringsprocedure. De resultaten van de controles moeten worden vastgelegd. Ook aan de apparatuur en de methoden voor het bedwelmen worden strikte eisen gesteld. Een penschiettoestel moet zwaar en onomkeerbaar letstel aan de hersenen veroorzaken door de slag en de penetratie van de pen. Cruciale parameters die daarbij in het oog moeten worden gehouden zijn onder meer de plaatsing en richting van het schot en de lengte en diameter van de pin. Die moet namelijk gerelateerd zijn aan de grootte van de dier en de diersoort. De exploitant van het slachthuis moet deze pin dus afstemmen op de grootte van het dier. Op deze manier is verzekerd dat de pin lang genoeg is om bedwelming te garanderen.

In de tweede helft van 2014 wordt naar verwachting de Wet dieren van kracht voor het gedeelte dat ziet op het welzijn van dieren. Dit betekent onder meer dat vanaf dat moment het mogelijk wordt om een bestuurlijke boete voor geconstateerde overtredingen op te leggen, naast de reeds bestaande strafrechtelijke en bestuursrechtelijke mogelijkheden.

Er zijn in 2013 geen schriftelijke interventie maatregelen genomen met betrekking tot het bedwelmen van waterbuffels.

(w.g.)

Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken

---

¹ Zie bijvoorbeeld het wetenschappelijk artikel "Effectiveness of poll stunning water buffalo with captive bolt guns" - N.G. Gregory, J.Y. Spence, C.W. Mason, A. Tinarwo, L. Heasman, in: Meat Science 81 (2009) 178-182